

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про поховання та похоронну справу

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, N 7, ст.47)

{ Із змінами, внесеними згідно із Законами

N 2246-IV ([2246-15](#)) від 16.12.2004, ВВР, 2005, N 4, ст.105

N 3410-IV ([3410-15](#)) від 08.02.2006, ВВР, 2006, N 22, ст.197

N 880-VI ([880-17](#)) від 15.01.2009, ВВР, 2009, N 25, ст.309

N 1166-VI ([1166-17](#)) від 19.03.2009, ВВР, 2009, N 31, ст.459

N 1254-VI ([1254-17](#)) від 14.04.2009, ВВР, 2009, N 36-37, ст.511 }

Цей Закон визначає загальні правові засади здійснення в Україні діяльності з поховання померлих, регулює відносини, що виникають після смерті (загибелі) особи, щодо проведення процедури поховання, а також встановлює гарантії належного ставлення до тіла (останків, праху) померлого та збереження місця поховання.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Поняття поховання

Поховання - діяльність відповідних органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у межах повноважень, визначених цим Законом, а також суб'єктів господарювання, спрямована на:

забезпечення належного ставлення до тіла (останків, праху) померлого (далі - тіла);

забезпечення права громадян на захоронення їхнього тіла відповідно до їх волевиявлення, якщо таке є;

створення та експлуатацію об'єктів, призначених для поховання, утримання і збереження місць поховань;

організацію і проведення поховань померлих та/або загиблих (далі - померлих);

надання ритуальних послуг, реалізацію предметів ритуальної належності.

Стаття 2. Визначення термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

волевиявлення громадянина щодо ставлення до його тіла після смерті - бажання, виражене в усній (у присутності свідків) або в письмовій формі, завірених в установленому законодавством порядку;

місце поховання - кладовище, крематорій, колумбарій або інша будівля чи споруда, призначена для організації поховання померлих;

місце почесного поховання - спеціально відведена земельна ділянка на території кладовища чи за його межами, призначена для організації почесних поховань;

могила - місце на кладовищі, у крематорії, колумбарії або в іншій будівлі чи споруді, призначеній для організації поховання померлих, де похована труна з тілом померлого чи урна з прахом;

намогильні споруди - пам'ятні споруди, що встановлюються на могилах та увічнюють пам'ять про померлих;

наруга над могилою, іншим місцем поховання: { Статтю 2 доповнено абзацом згідно із Законом N 1166-VI ([1166-17](#)) від 19.03.2009 }

самовільне утворення надписів, малюнків, символів або інших зображень на кладовищенських спорудах, що використовуються для церемонії поховання та поминання померлих, намогильних спорудах, склепах, урнах з прахом, могилах чи інших місцях поховання; { Статтю 2 доповнено абзацом згідно із Законом N 1166-VI ([1166-17](#)) від 19.03.2009 }

самовільне пошкодження, розкопування, руйнування або в інший спосіб знищення кладовищенських споруд, що використовуються для церемонії поховання та поминання померлих, намогильних споруд, огорож, склепів, урн з прахом, могил чи інших місць поховання; { Статтю 2 доповнено абзацом згідно із Законом N 1166-VI

([1166-17](#)) від 19.03.2009 }

використання з метою, не передбаченою чинним законодавством, чи самовільне використання кладовищенських споруд, що використовуються для церемонії поховання та поминання померлих, намогильних споруд, склепів, урн з прахом, могил чи інших місць поховання або вчинення інших дій, що мали на меті зневажити родинну чи суспільну пам'ять про померлого, продемонструвати зневажливе ставлення до місця поховання та суспільних, релігійних принципів і традицій в цій сфері; { Статтю 2 доповнено абзацом згідно із Законом N 1166-VI ([1166-17](#)) від 19.03.2009 }

наруга над тілом (останками, прахом) померлого - вчинення непристойних умисних дій над тілом (останками, прахом) померлого, самовільне знімання одягу з тіла (останків, праху) померлого, переміщення в інше місце або розчленування чи знищення тіла (останків, праху) померлого, здійснення акту некрофілії, використання частин похованого тіла з ритуальними чи іншими, не передбаченими чинним законодавством цілями, або вчинення інших дій, що мали на меті зневажити родинну чи суспільну пам'ять про померлого, продемонструвати негативне ставлення до померлого, завдати образи рідним та близьким померлого, виявити зневагу до суспільних, релігійних принципів та традицій в цій сфері; { Статтю 2 доповнено абзацом згідно із Законом N 1166-VI ([1166-17](#)) від 19.03.2009 }

склеп - підземна або заглиблена в землю капітальна споруда, призначена для поховання, в межах місця поховання, відведеного у встановленому порядку;

урна з прахом - ємність, призначена для збереження праху померлого;

кладовище - відведена в установленому законом порядку земельна ділянка з облаштованими могилами та/або побудованими крематоріями, колумбаріями чи іншими будівлями та спорудами, призначеними для організації поховання та утримання місць поховань;

колумбарій - сховище для урн із прахом померлих;

колумбарні ніші - спеціально обладнані місця на колумбарії для поховання урн із прахом померлих, що облаштовуються в мурованих стінах або на підготовлених ландшафтних ділянках;

крематорій - спеціальна інженерна споруда з устаткуванням, призначеним для спалювання трупів із тілами померлих;

поховання померлого - комплекс заходів та обрядових дій, які здійснюються з моменту смерті людини до поміщення труни з тілом або урни з прахом у могилу або колумбарну нішу, облаштування та утримання місця поховання відповідно до звичаїв та традицій, що не суперечать законодавству;

предмети ритуальної належності - вироби, що є атрибутами поховання та облаштування могили (колумбарної ніші);

користувач місця поховання (місця родинного поховання) - особа, яка здійснила перше поховання на відведеному місці поховання (родинного поховання) та/або має відповідне свідоцтво про смерть похованого і свідоцтво про поховання, передбачене статтею 25 цього Закону;

ритуальні послуги - послуги, пов'язані з організацією поховання та облаштуванням місця поховання.

Стаття 3. Правові основи діяльності в галузі поховання

Правову основу діяльності в галузі поховання становлять Конституція України ([254к/96-ВР](#)), цей Закон, інші закони України, міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також інші нормативно-правові акти, що приймаються на виконання законів України.

Якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші норми, ніж ті, що передбачені законодавством України про поховання померлих, застосовуються норми міжнародного договору.

Стаття 4. Основні принципи діяльності в галузі поховання

Діяльність у галузі поховання базується на таких основних принципах:

гарантування державою належного поховання померлих;

достойного ставлення до тіла померлого;

поховання в установленому законодавством порядку з урахуванням волевиявлення померлого, вираженого особою при житті,

а за його відсутності - з урахуванням побажань родичів;

створення рівних умов для поховання померлих незалежно від їх раси, кольору шкіри, політичних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак;

запобігання випадкам непоховання померлих;

компенсації державою витрат, пов'язаних з похованням померлих, відповідно до закону;

безоплатного виділення місця для поховання померлих (їхніх останків) чи урн із прахом померлих на кладовищі (у колумбарії);

конфіденційності інформації про померлого;

забезпечення збереження місць поховань.

Стаття 5. Державні стандарти, інші нормативні документи в галузі поховання

Державні стандарти, інші нормативні документи в галузі поховання впроваджуються в порядку, передбаченому законом, з метою забезпечення безпеки життя та здоров'я людей, тварин, охорони рослин, а також майна та довкілля, створення умов для раціонального використання всіх видів ресурсів.

Державні стандарти, інші нормативні документи в галузі поховання складаються з:

обов'язкових містобудівних, екологічних вимог та санітарно-гігієнічних норм щодо створення та функціонування кладовищ, крематоріїв, інших місць поховань;

технічних умов щодо виготовлення предметів ритуальної належності;

необхідного мінімального переліку вимог щодо порядку організації поховання померлих і ритуального обслуговування населення;

єдиної методики визначення вартості надання громадянам необхідного мінімального переліку видів ритуальних послуг та

реалізації предметів ритуальної належності.

Розроблення і прийняття державних стандартів у галузі поховання здійснюється в порядку, встановленому законом.

З метою врахування обрядових звичаїв, сприяння розвитку етичних правил у галузі поховання можуть запроваджуватися кодекси професійної етики.

Стаття 6. Право громадян на поховання їхнього тіла та волевиявлення про належне ставлення до тіла після смерті

Усі громадяни мають право на поховання їхнього тіла та волевиявлення про належне ставлення до тіла після смерті. Волевиявлення про належне ставлення до тіла після смерті може бути виражене у:

згоді чи незгоді на проведення патолого-анатомічного розтину;

згоді чи незгоді на вилучення органів та/або тканин тіла;

побажанні бути похованим у певному місці, за певними звичаями, поруч з певними раніше померлими чи бути підданим кремації;

дорученні виконати своє волевиявлення певній особі;

іншому дорученні, що не суперечить законодавству.

Контроль за виконанням волевиявлення громадян про належне ставлення до їхнього тіла після смерті в частині щодо згоди на проведення патолого-анатомічного розтину, на вилучення органів та/або тканин тіла здійснюється згідно з законодавством відповідними органами виконавчої влади та виконавчими органами сільських, селищних та міських рад у межах їх повноважень.

Виконання волевиявлення громадян про належне ставлення до їхнього тіла після смерті в частині щодо кремації тіла, поховання в іншому населеному пункті здійснюється відповідно до закону.

Дії щодо тіла померлого повинні здійснюватися в повній відповідності з волевиявленням померлого, якщо не виникли обставини, за яких виконання волевиявлення померлого неможливе.

У разі якщо відсутнє волевиявлення померлого, вилучення органів та/або тканин тіла здійснюється з дозволу чоловіка, дружини, близьких родичів (батьків, дітей, сестри, брата, діда, баби, онуків), іншої особи, яка взяла на себе зобов'язання поховати померлого та має відповідне свідоцтво про смерть.

Стаття 7. Гарантії конфіденційності інформації про померлого

Держава гарантує конфіденційність інформації про померлого. Надання такої інформації здійснюється відповідно до Закону України "Про інформацію" ([2657-12](#)).

Розділ II

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОХОВАННЯ ТА ПОХОРОННА СПРАВА

Стаття 8. Організація діяльності в галузі поховання

Організація діяльності в галузі поховання померлих здійснюється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері житлово-комунальної політики України, іншими центральними органами виконавчої влади, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та їх виконавчими органами.

Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері житлово-комунальної політики України в межах своєї компетенції:

- 1) реалізує державну політику в галузі поховання в порядку, встановленому законом, та здійснює контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування, їх виконавчих органів, а також суб'єктів господарювання в зазначеній сфері;
- 2) затверджує необхідний мінімальний перелік вимог щодо порядку організації поховання і ритуального обслуговування населення;
- 3) затверджує типові положення про ритуальну службу;
- 4) встановлює вимоги щодо утримання та охорони місць поховань;

5) встановлює порядок реєстрації поховань та перепоховань померлих, а також форму книги реєстрації поховань та перепоховань;

б) здійснює інші повноваження, передбачені законом.

Повноваження інших центральних органів виконавчої влади в галузі поховання встановлюються законом.

Місцеві державні адміністрації в межах, визначених Конституцією ([254к/96-ВР](#)) і законами України, здійснюють на відповідних територіях державний контроль за додержанням санітарних правил, архітектурно-будівельних норм, правил і стандартів, а також правил благоустрою, вирішують відповідно до закону питання про відведення земельних ділянок для організації місць поховання, здійснюють інші повноваження, передбачені законом.

Органи місцевого самоврядування та їх виконавчі органи в межах своєї компетенції:

1) вирішують відповідно до закону питання про відведення земельних ділянок для організації місць поховання;

2) забезпечують будівництво, утримання в належному стані та охорону місць поховання;

3) створюють ритуальні служби;

4) вирішують питання про надання за рахунок коштів місцевих бюджетів ритуальних послуг у зв'язку з похованням самотніх громадян, ветеранів війни та праці, а також інших категорій малозабезпечених громадян; про надання допомоги на поховання померлих громадян в інших випадках, передбачених цим Законом;

5) здійснюють контроль за дотриманням законодавства стосовно захисту прав споживачів у частині надання суб'єктами господарювання ритуальних послуг та реалізацією ними предметів ритуальної належності;

б) здійснюють інші повноваження, передбачені цим та іншими законами.

Для організації (утворення), будівництва, утримання в належному стані та охорони місць поховання сільські, селищні, міські ради можуть створювати спеціалізовані комунальні

підприємства.

З метою оперативного забезпечення населення інформацією про суб'єкти господарювання, що надають ритуальні послуги та виготовляють предмети ритуальної належності, органи місцевого самоврядування можуть створювати спеціалізовані госпрозрахункові інформаційні служби. Порядок діяльності таких служб визначається органами місцевого самоврядування відповідно до законодавства.

Стаття 9. Ритуальні служби

Ритуальні служби - спеціалізовані комунальні підприємства, що створюються органами місцевого самоврядування в порядку, встановленому законом, з метою здійснення організації поховання померлих і надання ритуальних послуг, передбачених необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, реалізації предметів ритуальної належності, передбаченим пунктом 2 частини другої статті 8 цього Закону.

Ритуальні служби можуть також надавати ритуальні послуги, не передбачені необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг та реалізації предметів ритуальної належності, виготовляти предмети ритуальної належності. Тарифи щодо оплати таких послуг та предметів ритуальної належності встановлюються в межах, визначених законодавством, виконавчим органом сільської, селищної, міської ради.

Стаття 10. Надання ритуальних послуг та виготовлення предметів ритуальної належності

Надання ритуальних послуг відповідно до необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг, передбаченого пунктом 2 частини другої статті 8 цього Закону, здійснюється ритуальними службами або за договором суб'єктами господарювання інших форм власності. Вартість таких послуг встановлюється в порядку і в межах, встановлених законодавством, виконавчим органом сільської, селищної, міської ради.

Надання ритуальних послуг, не передбачених зазначеним переліком, а також виготовлення предметів ритуальної належності здійснюється за цінами, встановленими за згодою сторін.

Надання ритуальних послуг та виготовлення предметів ритуальної належності здійснюється з дотриманням вимог державних

стандартів, інших норм і правил, встановлених законодавством.

Стаття 11. Поховання померлого

Поховання померлого покладається на виконавця волевиявлення померлого. Якщо у волевиявленні померлого немає вказівки на виконання волевиявлення чи в разі відмови виконавця від виконання волевиявлення померлого поховання померлого здійснюється чоловіком (дружиною), батьками (усиновителями), дітьми, сестрою, братом, дідом або бабою, онуком (правнуком), іншою особою, яка зобов'язалася поховати померлого.

Виконавцю волевиявлення померлого або особі, яка зобов'язалася поховати померлого, в установленому законодавством порядку в день звернення видаються:

лікарське свідоцтво про смерть - закладом охорони здоров'я;

свідоцтво про смерть та довідка про смерть - відділом реєстрації актів громадянського стану районних, районних у містах, міських (міст обласного значення) управлінь юстиції, виконавчим органом сільських, селищних, міських (крім міст обласного значення) рад, консульською установою чи дипломатичним представництвом України.

Зазначені документи можуть надаватися за дорученням виконавця волевиявлення померлого або особи, яка зобов'язалася поховати померлого, іншій юридичній чи фізичній особі.

У разі смерті громадянина на території іноземної держави та за наявності письмового волевиявлення про поховання його тіла на території України, посвідченого належним чином, поховання здійснюється у відповідних місцях поховань на території України виконавцем волевиявлення померлого або особою, яка зобов'язалася поховати померлого, за сприяння консульської установи чи дипломатичного представництва України.

У разі смерті самотнього громадянина або громадянина, від поховання якого відмовилися рідні, на території іноземної держави та за наявності письмового волевиявлення про поховання його тіла на території України, посвідченого належним чином, поховання здійснюється у відповідних місцях поховань на території України в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 12. Надання ритуальних послуг

Особа, яка зобов'язалася поховати померлого, на підставі свідоцтва про смерть звертається згідно із статтею 8 цього Закону до сільського голови або ритуальної служби з приводу укладення відповідного договору-замовлення на організацію та проведення поховання. Ця особа має право вибирати виконавців послуг серед суб'єктів господарської діяльності, які уклали договори із сільським головою або ритуальною службою про надання цих послуг.

Ритуальні послуги надаються за плату згідно з договором-замовленням, крім випадків, передбачених законом.

Виконавець може надавати ритуальні послуги, визначені необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг. Цей перелік ([z1111-04](#)) затверджується спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері житлово-комунальної політики України.

Суб'єкти господарювання можуть самостійно на підставі звернення осіб, які зобов'язалися поховати померлого, виготовляти та реалізовувати предмети ритуальної належності, якщо вони відповідають державним стандартам та затвердженій вартості, де це передбачено законодавством.

Єдину методику визначення вартості надання громадянам необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг, реалізації предметів ритуальної належності ([z0338-04](#)) затверджує спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері житлово-комунальної політики України.

Вартість послуг та предметів ритуальної належності визначається на принципах:

доступності для кожного громадянина і рівності правових гарантій;

визначення економічної обґрунтованості, планово-розрахункової собівартості та рентабельності при затвердженні ціни;

відповідальності виконавчих органів сільських, селищних та міських рад та органів виконавчої влади за встановлені ними ціни;

відкритості, доступності та прозорості структури ціни;

оплати тільки тих послуг, що відповідають державним стандартам та нормативним документам.

Необхідний мінімальний перелік вимог щодо порядку організації поховання і ритуального обслуговування населення ([z1112-04](#)) затверджує спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері житлово-комунальної політики України.

Стаття 13. Допомога на поховання

Виконавцю волевиявлення померлого або особі, яка зобов'язалася поховати померлого, надається допомога на поховання.

Розмір допомоги на поховання та порядок ([99-2007-п](#)) її надання виконавцю волевиявлення померлого або особі, яка зобов'язалася поховати померлого, встановлює Кабінет Міністрів України, якщо інше не передбачено законом.

Розмір допомоги на поховання не може бути меншим за розмір, визначений Кабінетом Міністрів України.

(*Стаття 13 в редакції Закону N 2246-IV ([2246-15](#)) від 16.12.2004*)

Стаття 14. Безоплатне поховання

Безоплатно для виконавця волевиявлення померлого або особи, яка зобов'язалася поховати померлого, здійснюється поховання:

а) з військовими почесними померлих осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною:

Героїв Радянського Союзу;

повних кавалерів ордена Слави;

осіб, нагороджених чотирма і більше медалями "За відвагу";

Героїв Соціалістичної Праці, удостоєних цього звання за працю в період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років;

б) осіб, які мають особливі трудові заслуги перед Батьківщиною:

Героїв Соціалістичної Праці;

Героїв України;

повних кавалерів ордена Трудової Слави;

в) учасників бойових дій; { Пункт "в" частини першої статті 14 в редакції Закону N 880-VI ([880-17](#)) від 15.01.2009 }

г) інвалідів війни. { Частину першу статті 14 доповнено пунктом "г" згідно із Законом N 3410-IV ([3410-15](#)) від 08.02.2006 }

На могилі померлої (загиблої) особи, яка має особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, безоплатно споруджується надгробок за встановленим Кабінетом Міністрів України зразком ([1963-2003-п](#)).

Витрати на поховання померлих, зазначених у частині першій цієї статті, здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України відповідно до закону.

Витрати на поховання осіб, зазначених у пунктах "а" і "б" частини першої цієї статті, здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України в порядку, встановленому законом.

Витрати на поховання померлих, передбачених пунктом "в" частини першої цієї статті, здійснюються за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Стаття 15. Поховання померлих військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ, Державної кримінально-виконавчої служби України та осіб начальницького складу податкової міліції Назва статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1254-VI ([1254-17](#)) від 14.04.2009 }

Збройні Сили України, інші утворені відповідно до закону військові формування, а також Служба безпеки України, Міністерство внутрішніх справ України, інші державні органи надають допомогу в проведенні поховання померлих сім'ям, батькам або іншим особам, які зобов'язалися поховати померлих військовослужбовців, осіб начальницького та рядового складу органів внутрішніх справ, Державної кримінально-виконавчої служби України, осіб начальницького складу податкової міліції, які померли (загинули) під час проходження служби (виконання службових обов'язків), компенсують матеріальні витрати на ритуальні послуги та на спорудження надгробків у порядку та розмірах, що визначаються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1254-VI ([1254-17](#)) від 14.04.2009 }

Стаття 16. Поховання померлих одиноких громадян

Поховання померлих одиноких громадян, осіб без певного місця проживання, громадян, від поховання яких відмовилися рідні, знайдених невідомих трупів здійснюється за рахунок коштів відповідних місцевих бюджетів.

Стаття 17. Поховання померлих, які проживали в закладах різних типів

Поховання померлих, які проживали в будинках-інтернатах для громадян похилого віку та інвалідів, геріатричних пансіонатах, пансіонатах для ветеранів війни і праці, психоневрологічних інтернатах, дитячих будинках-інтернатах, територіальних центрах соціального обслуговування пенсіонерів і одиноких непрацездатних громадян та в стаціонарних закладах інших типів, здійснюється за рахунок коштів відповідних місцевих бюджетів.

Стаття 18. Поховання померлих осіб, які відбували покарання в установах виконання покарань чи слідчих ізоляторах

Поховання осіб, які померли під час відбування покарання в установах виконання покарань чи слідчих ізоляторах, та осіб, взятих під варту, які померли під час їх тримання в слідчих ізоляторах, здійснюється згідно з цим Законом за рахунок коштів установи, в якій перебував померлий, або за рахунок коштів виконавця волевиявлення померлого чи особи, яка зобов'язалася поховати померлого, за бажанням цих осіб у встановленому порядку.
Стаття 18 в редакції Закону N 1254-VI ([1254-17](#)) від 14.04.2009

Стаття 19. Поховання інфікованого тіла

Поховання померлих осіб, які померли внаслідок зараження особливо небезпечною інфекцією, здійснюється згідно із санітарним законодавством України.

Стаття 20. Поховання померлих іноземців та осіб без громадянства

Поховання померлих іноземців та осіб без громадянства здійснюється в порядку, встановленому цим Законом для громадян України, якщо інше не передбачено міжнародним договором України.

Стаття 21. Перепоховання останків померлих

Перепоховання останків померлих допускається у виняткових випадках за рішенням виконавчого органу сільської, селищної, міської ради на підставі письмового звернення особи, яка здійснила поховання, висновку органу санітарно-епідеміологічної служби, лікарського свідоцтва про смерть, дозволу виконавчого органу відповідної сільської, селищної, міської ради на поховання останків на іншому кладовищі.

Перепоховання останків померлих може здійснюватися в інших випадках згідно із законодавством України.

Перепоховання останків померлих, воїнів із братських і одиночних могил здійснюється з дотриманням вимог законів України "Про охорону культурної спадщини" ([1805-14](#)) та "Про увічнення Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 років" ([1684-14](#)).

Під час перепоховання останків померлих контроль за дотриманням безпечних умов праці протягом усього терміну ведення робіт здійснює виконавчий орган відповідної сільської, селищної, міської ради.

Перепоховання останків померлих здійснюється за рахунок коштів особи, яка ініціює перепоховання.

Стаття 22. Переміщення тіл померлих через державний кордон України

Переміщення тіл померлих через державний кордон України (у тому числі переміщення через територію України транзитом) здійснюється за умови пред'явлення митному органу особою, яка переміщує (супроводжує) тіло померлого, таких документів:

свідоцтва про смерть або іншого документа, що засвідчує факт смерті, виданого компетентним органом;

довідки про те, що в тілі та труні (урні) немає вкладень, переміщення яких через державний кордон України заборонено. Таку довідку видає судово-медичний експерт у присутності посадової особи відповідного митного органу - в разі вивезення труни (урни) за кордон - або відповідний компетентний орган іноземної держави з легалізацією такої довідки консульською чи дипломатичною установою України за кордоном - у разі ввезення труни (урни) на територію України.

Тіло померлого повинне вміщуватися в металеву герметичну труну (урну), яка опечатується посадовими особами, зазначеними в абзаці третьому частини першої цієї статті.

Розкриття труни (урни) можливе у виняткових випадках за наявності достовірної інформації щодо вкладень, переміщення яких через державний кордон України заборонено. Розкриття здійснюється в спеціальному приміщенні закладу охорони здоров'я України в присутності посадової особи митного органу та особи, яка супроводжує труну (урну), або представника підприємства, який здійснює перевезення, а також інших осіб у випадках, передбачених законом, з дотриманням вимог санітарно-епідеміологічного законодавства України.

Розділ III

ОРГАНІЗАЦІЯ МІСЦЬ ПОХОВАНЬ

Стаття 23. Місце поховання

Для розміщення місця поховання рішенням уповноваженого органу в установленому законом порядку відповідному спеціалізованому комунальному підприємству, установі, організації в постійне користування надається земельна ділянка.

Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад забезпечують планування та впорядкування території місць поховання згідно з генеральними планами забудови відповідних населених пунктів та іншої містобудівної документації з дотриманням обов'язкових містобудівних, екологічних та санітарно-гігієнічних вимог.

Рішенням виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у місцях поховання можуть бути відведені сектори для почесних поховань, поховання померлих (загиблих) військовослужбовців (сектори військових поховань), а також сектори для поховання померлих за національною чи релігійною ознакою.

Для почесних поховань органи місцевого самоврядування можуть відводити земельні ділянки поза територією місць поховання, на яких створюються меморіальні бульвари, сквери, парки і кургани Слави.

Поділ кладовищ на розряди за майновим станом не допускається.

Порядок функціонування місць поховань визначається виконавчим органом сільської, селищної, міської ради.

Існуючі місця поховання не підлягають знесенню і можуть бути перенесені тільки за рішенням відповідного органу місцевого самоврядування у випадку постійного підтоплення, зсуву, землетрусу або іншого стихійного лиха.

Орган місцевого самоврядування може прийняти рішення про часткове або повне припинення поховання померлих (закриття) кладовища в разі, якщо на території кладовища немає вільних місць для облаштування нових могил (колумбарних ніш), а поховання померлих можливе лише на місцях родинного поховання або шляхом підпоховання в могилах за згодою користувачів місць поховання відповідно до статті 25 цього Закону.

Стаття 24. Місця невідомих поховань

Про виявлені місця невідомих поховань негайно повідомляються відповідні правоохоронні органи. У разі відсутності складу злочину виявлені місця невідомих поховань підлягають обстеженню, вивченню та обліку відповідними виконавчими органами сільських, селищних, міських рад та органами охорони культурної спадщини в порядку, встановленому законодавством.

На період обстеження та вивчення виявлених місць невідомих поховань виконавчі органи сільських, селищних, міських рад забезпечують охорону їх територій.

На підставі висновків обстеження та вивчення виявлених місць невідомих поховань органи місцевого самоврядування можуть надавати їм статус кладовища з подальшим упорядкуванням його території згідно із цим Законом.

Місця невідомих поховань, віднесені в установленому законодавством порядку до об'єктів культурної спадщини, беруть на державний облік і утримують органи охорони культурної спадщини.

Стаття 25. Могили

За зверненням виконавця волевиявлення померлого або особи, яка взяла на себе зобов'язання поховати померлого, на території кладовища безоплатно виділяється місце для поховання померлого відповідно до затвердженої проектної документації.

За бажанням одного з родичів, визначених у частині п'ятій статті 6 цього Закону, для поховання двох чи більше померлих безоплатно виділяється місце для родинного поховання.

Після здійснення поховання померлого виконавцю волевиявлення померлого або особі, яка взяла на себе зобов'язання поховати померлого, як користувачу місця поховання (користувачу місця родинного поховання) спеціалізованим комунальним підприємством (а в разі його відсутності - виконавчим органом сільської, селищної, міської ради) видається відповідне свідоцтво, зразок якого затверджується спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері житлово-комунальної політики України.

Це свідоцтво дає право його пред'явнику на встановлення намогильних споруд у межах могили (родинного поховання), вирішення питання про проведення підпоховання, здійснювати інші дії, пов'язані з використанням місця поховання, якщо це не суперечить законодавству.

На могилах (місцях родинного поховання) можуть встановлюватися намогильні споруди, склепи за індивідуальним замовленням у межах, встановлених для могили (родинного поховання). Встановлені намогильні споруди, склепи реєструються спеціалізованим комунальним підприємством (а в разі його відсутності - виконавчим органом сільської, селищної, міської ради) у книзі обліку намогильних споруд, форму якої затверджує спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері житлово-комунальної політики України.

Забороняється здійснювати поховання інших померлих (підпоховання), встановлення намогильної споруди, склепу без згоди користувача місця поховання (користувача місця родинного поховання).

Стаття 26. Види поховань померлих

Поховання померлих може здійснюватися шляхом:

закопування в могилі труни з тілом померлого;

спалювання в крематорії труни з тілом померлого та закопування в могилі чи розміщення в колумбарній ніші урни з прахом померлого;

розвіювання праху померлого.

З урахуванням етнічних, релігійних чи культурних традицій поховання померлих може здійснюватися іншим способом.

Поховання померлих здійснюється з дотриманням вимог санітарно-епідеміологічного законодавства.

Стаття 27. Реєстрація поховань померлих

Кожне поховання та перепоховання померлих реєструється спеціалізованим комунальним підприємством (а в разі його відсутності - виконавчим органом сільської, селищної, міської ради) у книзі реєстрації поховань померлих, форма якої встановлюється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері житлово-комунальної політики України.

У разі ліквідації кладовища книга реєстрації поховань померлих передається на зберігання до архіву органу місцевого самоврядування.

Стаття 28. Право власності на земельну ділянку, де розміщене місце поховання, а також на об'єкти, розташовані на місці поховання

Землі, на яких розташовані місця поховання, є об'єктами права комунальної власності і не підлягають приватизації або передачі в оренду.

На території місця поховання не можуть бути розташовані об'єкти іншої, крім комунальної форми власності, за винятком випадків, передбачених статтею 29 цього Закону.

Стаття 29. Власники колумбарних ніш, намогильних споруд, склепів

Власником колумбарної ніші вважається особа, яка придбала її за власні кошти.

Власником намогильної споруди, склепу вважається особа, яка за власні кошти встановила цю споруду на могилі (місці родинного поховання).

Стаття 30. Утримання місць поховань

Утримання кладовищ, військових кладовищ, військових ділянок на кладовищах, військових братських та одиночних могил, земельних ділянок для почесних поховань, братських могил, а також могил померлих одиноких громадян, померлих осіб без певного місця проживання, померлих, від поховання яких відмовилися рідні, місць поховань знайдених невідомих трупів забезпечується виконавчим органом сільської, селищної, міської ради за рахунок коштів місцевого бюджету.

Утримання військових кладовищ, військових ділянок на цивільних кладовищах, військових братських та одиночних могил забезпечують виконавчі органи сільських, селищних, міських рад, органи виконавчої влади із залученням органів охорони культурної спадщини відповідно до їх повноважень.

Утримання місць поховань, що перебувають на державному обліку як об'єкти культурної спадщини, забезпечують виконавчі органи сільських, селищних, міських рад із залученням органів охорони культурної спадщини.

Порядок утримання місць поховань військовослужбовців України, що знаходяться на території інших держав, та порядок утримання місць поховань іноземних військовослужбовців на території України визначаються відповідними міжнародними договорами України.

Утримання в належному естетичному та санітарному стані могил, місць родинного поховання, колумбарних ніш, намогильних споруд і склепів здійснюється відповідно їх користувачами (власниками) за рахунок власних коштів.

Утримання кладовищ, а також інших місць поховання забезпечують виконавчі органи сільських, селищних, міських рад у порядку ([z1113-04](#)), встановленому спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері житлово-комунальної політики України.

Стаття 31. Охорона місць поховань

Охорону місць поховань забезпечують виконавчі органи сільських, селищних та міських рад.

Виконання будь-яких будівельних робіт у місцях поховань, на місцевості із залишками слідів давніх поховань, на територіях закритих кладовищ, а також у прилеглих до місць поховань охоронних

зонах забороняється.

Охорону місць поховань, що перебувають на державному обліку як об'єкти культурної спадщини, організують виконавчі органи сільських, селищних та міських рад, органи виконавчої влади із залученням органів охорони культурної спадщини відповідно до їх повноважень.

У разі осквернення могил, місць родинного поховання, навмисного руйнування чи викрадення колумбарних ніш, намогильних споруд та склепів відшкодування матеріальних збитків здійснюється за рахунок коштів місцевого бюджету з наступним їх відшкодуванням за рахунок винних осіб згідно із законом.

Порядок охорони місць поховань та порядок здійснення пов'язаних із цим витрат визначають виконавчі органи сільських, селищних та міських рад.

Розділ IV

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПОХОВАННЯ ПОМЕРЛИХ

Стаття 32. Відповідальність за порушення законодавства про поховання померлих

Особи, винні в порушенні над могилою, іншим місцем поховання або над тілом (останками, прахом) померлого чи в інших порушеннях цього Закону, несуть відповідальність згідно із законом.

Стаття 32 в редакції Закону N 1166-VI ([1166-17](#)) від 19.03.2009

Розділ V

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В ГАЛУЗІ ПОХОВАННЯ

Стаття 33. Участь України в міжнародному співробітництві в галузі поховання

Україна бере участь у міжнародному співробітництві при похованні померлих відповідно до закону та міжнародних договорів України, вживає заходів щодо поховання на території України іноземних громадян, осіб без громадянства, які тимчасово перебували (проживали) на території України, сприяє виявленню поховань часів Другої світової війни, розташованих на її території, спорудженню і збереженню пам'ятників у місцях поховань,

відродженню гуманістичного ставлення до них.

На підставі міжнародних договорів Україна забезпечує спорудження і збереження пам'ятників на могилах воїнів Червоної Армії, які загинули в роки Другої світової війни, а також військовослужбовців - учасників бойових дій, які загинули за межами території України.

Розділ VI

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2004 року.

2. Кабінету Міністрів України:

1) у проекті Закону України про Державний бюджет України на 2004 рік передбачити фінансування на заходи, пов'язані з реалізацією цього Закону;

2) у тримісячний термін з дня опублікування цього Закону:

подати до Верховної Ради України пропозиції щодо внесення змін до Бюджетного кодексу України стосовно компенсації за рахунок міжбюджетних трансфертів на покриття витрат органів місцевого самоврядування на поховання померлих, передбачених статтями 13, 15 та 16 цього Закону;

подати до Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим Законом;

забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом;

забезпечити приведення у відповідність із цим Законом нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади.

Президент України

Л.КУЧМА

м. Київ, 10 липня 2003 року

№ 1102-IV